

Ewelina Milart*

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Studenci w świecie Internetu. Odniesienia do rodziny i związków partnerskich

KEYWORDS

Internet, students, family, partnership, emerging adulthood

ABSTRACT

Ewelina Milart, *Studenci w świecie Internetu. Odniesienia do rodziny i związków partnerskich* [Students on the Internet. Reference to Family and Civil Partnership]. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja* nr 1(21) 2022, Poznań 2022, pp. 257–271, Adam Mickiewicz University Press. ISSN 2300-0422, ISSN (Online) 2719-2717. DOI 10.14746/kse.2022.21.16

The article below presents the functioning of students who use the Internet in their family and partnership lives. Particular attention is paid to present developmental characteristics of youth taking into account the categories of family and partnership. The paper presents research on the functioning of adolescents in the selected categories. Own research analysis concerns showing how students use the Internet in both relationships.

Wprowadzenie

Młodzież akademicka funkcjonuje w wielu kręgach – akademickim, studenckim, grupy przyjaciół, rodzinnym, zawodowym. Studenci pierwszorocznicy nabywają wielu doświadczeń, poznają nowych ludzi, budują sieć kontaktów. Dotychczasowe życie licealisty znacznie ulega zmianie. Okres studiowania wyzwala ogromny potencjał w jednostce, nabywane są nowe doświadczenia. Kategoria młodzieży akademickiej jest bardzo interesująca z uwagi na przemiany w rozwoju, jakie przypadają na ten wiek. Wydaje się, że dwoma najważniejszymi obszarami, w których zachodzą lub zachodzić powinny zmiany, jest krąg rodzinny oraz związki partner-

* ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2201-7324>.

skie. Młodzież w tym wieku często pozostaje w bliskiej relacji z rodziną. Popularne jest mieszkanie w domu rodzinnym, co wiąże się ze wspólnie spędzonym czasem, podziałem zadań i obowiązków domowych. Osoby żyjące poza najbliższą rodziną również pozostają z nią w kontakcie, spotykają się, dzielą wspólnie czas. Na studiach młodzież odnajduje nową grupę odniesienia, nawiązywane są znajomości, przyjaźnie. Studenci przynależą do kół zainteresowań, organizacji akademickich. Ważne miejsce w życiu młodzieży studenckiej zajmuje partner/partnerka. Młodzież poszukuje i buduje związki partnerskie, poświęcając temu czas.

Powszechność Internetu daje możliwość rozpatrywania sposobów korzystania z Internetu przez młodzież akademicką wraz z rodziną oraz partnerem/partnerką. Obecny świat w dużej mierze uzależniony jest od sieci, codzienne życie koncentruje się wokół Internetu i jest to norma. Mając na uwadze dwa kręgi, rodzinny i partnerski, warto wskazać, na ile Internet przydatny jest bądź nie w codziennych sytuacjach życiowych studentów.

Okres pandemii COVID-19 to szczególnie czas pod względem komunikacji, która w dużej mierze nabrała charakteru wirtualnego, a kształcenie odbywało się zdalnie. Większość codziennych spraw opierało się na funkcjonowaniu w sieci, podczas gdy spotkania ludzi były znacznie ograniczone. Internet już wcześniej spełniał wiele funkcji, ale w zaistniałej sytuacji pandemicznej stał się znacznie bardziej przydatny w wielu aspektach życia. W artykule zostaną zaprezentowane wyniki badań własnych, dotyczące korzystania przez młodzież z Internetu w komunikacji z rodziną i partnerem/partnerką w czasie obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa. Przeprowadzone badania pokazują, że obecna sytuacja rodzinna czy partnerska różni się od tej sprzed pandemii.

O młodzieży akademickiej

Młodzież to kategoria społeczna ludzi, która definiowana jest w różnorodny sposób. Sposób postrzegania młodzieży może być inny z punktu widzenia różnych nauk czy epok historycznych. Młodzież kojarzy nam się często ze swobodą, zabawą, szaleństwem, beztroskim czasem. Niektórzy uważają, że nie ma nic piękniejszego niż okres młodości. Filipiak zaznacza, że ujęcie socjologiczne młodzieży zawiera dwie perspektywy. Pierwsza z nich określa młodzież jako jednostki, które są młode pod względem chronologicznym i biologicznym. W drugiej perspektywie młodzież kojarzona jest z młodością, która charakteryzuje się pewnymi cechami psychofizycznymi (Filipiak, 2009, s. 13). Oba kryteria nie są precyzyjne, jednak najczęściej przyjmuje się pierwsze z nich.

Trudno jest określić dokładny przedział wiekowy młodzieży studiującej; źródła podają różne. W niniejszym artykule jest mowa o młodzieży akademickiej w rozumieniu grupy ludzi kształcących się na studiach wyższych. Wobec tej grupy stosuje się wiele określeń, często zamiennie: młodzież, młodzi dorośli, wschodząca dorosłość, wczesna dorosłość. Wiek ten opisywany jest przez wielu autorów. Kategoria młodzieży studenckiej to osoby będące na szczególnym etapie rozwoju. Charakterystyczne w tym okresie jest usamodzielnianie się młodych ludzi, stawanie się autonomiczną jednostką, ale również wchodzenie w relacje partnerskie.

Młodzież akademicka to grupa osób funkcjonująca w charakterystyczny sposób. Młodzi ludzie często podejmują w tym okresie pierwsze próby zamieszkania poza domem rodzinnym. Wyprowadzka z domu wiąże się ze zmianą trybu życia. Młody człowiek, nierzadko zdany tylko na siebie, wkracza w wyjątkowy okres rozwoju. Stawanie się autonomiczną jednostką odnosi się często również do podjęcia pracy zarobkowej. Osoba zatrudniająca stawia pewne wymagania, pojawiają się współpracownicy. Nowa grupa w mniejszym lub większym stopniu odgrywać może znaczące role w życiu jednostki. Zmiany dotyczą też przede wszystkim samego studiowania. Kształcenie wyższe znacznie różni się od szkolnictwa średniego. Studenci poznają kulturę studiowania, zasady panujące na uczelni. Uczestniczenie w pierwszej sesji egzaminacyjnej odbiega od dotychczasowych kartkówek czy sprawdzianów. Proces uczenia się przebiega w inny sposób – często systematyczność nauki wyznacza sobie sam student, a efekt jest weryfikowany dopiero na egzaminach końcowych. Grupę odniesienia dla młodej osoby pełnią wówczas znajomi z roku, a więzi licealne gasną lub się wyciszają. Grupa zajęciowa, osoby z kół zainteresowań czy organizacji studenckich pełnią dla młodzieży akademickiej ważną rolę, podobnie partnerzy/partnerki. Studenci na tym etapie wchodzą w związki partnerskie, wzbogacają swoje doświadczenia w budowaniu i utrwalaniu relacji.

Zadania rozwojowe młodzieży akademickiej w kontekście rodziny i tworzenia związków partnerskich

Gurba w bardzo szerokim kontekście opisuje rozwój młodzieży akademickiej. Autorka uwzględnia obszar fizyczny, emocjonalny, społeczny, poznawczy, moralny oraz wskazuje na osobowość młodego dorosłego, czyli dojrzałość psychiczną. Istotną kwestią jest rozwój emocjonalny i społeczny – następuje rozluźnienie związków rodzinnych, nawiązywane są intymne relacje oparte na emocjonalnym wsparciu, zrozumieniu, empatii. Jakość związków wiąże się z przystosowaniem emocjonal-

nym oraz społecznym. W okresie wczesnej dorosłości związki partnerskie są istotne dla młodzieży. Charakterystyczne są wzrost zaangażowania w role związane z dorosłością oraz początki autonomicznego działania (Gurba, 2016, s. 287–312).

Erikson, opisując wczesną dorosłość (18/20–30 lat), zaznacza, że w tym momencie podstawową zaletą rozwoju jest miłość, a jej antypatią samotnictwo. Człowiek powinien nabyć umiejętność dzielenia się odczuciami, myślami, natomiast niepożądane jest unikanie intymności, nawiązywanie powierzchownych relacji. Najważniejsze w tym okresie jest odnalezienie tożsamości, która jest wyrazem poszukiwania intymności (Erikson, 2004, s. 90).

Okres wczesnej dorosłości (wiek 17–45 lat) jest istotny dla jednostki pod względem uniezależnienia się od rodziców; człowiek w tym okresie wyznacza sobie cele oraz realizuje marzenia. Jednostka koncentruje się na karierze, na co wskazuje Levinson (Malim & Birch, 1998, s. 546).

Podobnie ten wiek opisuje Bee, ukazując zmiany w rozwoju społecznym i osobowości. Zaznacza, że niewątpliwie ważnym zadaniem w okresie wczesnej dorosłości (wiek ok. 20 do 40 lat) jest spełnianie się w trzech rolach: partnera/małżonka, rodzica oraz pracownika (Bee, 2004, s. 467).

Brzezińska, Appelt i Ziółkowska wskazują, że w danym okresie najważniejszymi zadaniami człowieka są: wybór partnera, założenie rodziny, życie w małżeństwie, wychowanie dzieci, praca zawodowa, podejmowanie odpowiedzialności społecznej, poszukiwanie podobnych grup społecznych (Brzezińska i in., 2015, s. 302).

Powyższe stwierdzenia jasno wskazują, że człowiek w tym okresie ma wiele zadań do zrealizowania związanych z osiągnięciem autonomii. Młoda osoba powinna uniezależnić się od rodziców oraz doświadczyć związków partnerskich, istotne jest również planowanie dalszej kariery.

Młodzież akademicka w relacji z najbliższą rodziną oraz w związkach partnerskich – przegląd badań

Dokonując analizy wyników badań, widoczne jest to, jak ważne kategorie w życiu młodzieży stanowią rodzina i związki partnerskie. Zaprezentowane wyniki odnoszą się do przyjmowania nowych ról przez młodzież, pokazują etap usamodzielnienia się oraz odejścia z domu rodzinnego, który znacznie się wydłuża. Mając na uwadze tak ważne obszary, jakimi są rodzina oraz związki partnerskie, warto wskazać, jak współcześnie młodzież funkcjonuje właśnie w relacji rodzinnej i partnerskiej. Naturalne jest, że młodzież akademicka żyje w świecie wirtualnym. To Internet jest miejscem, światem, w którym obecnie żyją ludzie. Według badań

Głównego Urzędu Statystycznego 99,2% Polaków w wieku 16–24 lata regularnie korzysta z Internetu (*Spoleczeństwo...*, 2020, s. 24). Poprzez globalną sieć komputerową realizowane są codzienne czynności.

Instytut Badań Edukacyjnych opublikował w 2015 roku raport *Mobilność społeczna i przestrzenna w kontekście wyborów edukacyjnych*. Z danych zawartych w raporcie wynika, że ruchliwość społeczna osób do 30 roku życia jest bardzo niska, ok. 75% uczestników badania nie zmieniło miejsca zamieszkania. Powodem braku zmiany miejsca zamieszkania dla osób do 30 roku życia była kontynuacja nauki. Tylko 15% maturzystów decydowało się na studia w innym mieście. Prawie 60% badanych, z uwagi na koszty samodzielnego mieszkania, pod koniec studiów nadal mieszkało z rodzicami, gdyż to rodzina jest jednym ze źródeł utrzymania (Herbst & Sobotka, 2014). Sytuacja mieszkaniowa młodych Polaków została też przedstawiona przez Eurostat. Z rodzicami mieszka ponad 58,9% osób w wieku 25–34 lat, a średni wiek wyprowadzki z domu to 27 lat i 5 miesięcy (*Share of Young adults aged 18–34 living with their parents by age and sex – EU-SILC survey*). Appelt i Wojciechowska piszą o nowych trendach pokolenia osób wkraczających w dorosłość. Jednym z nich jest późny wiek, w jakim osoby wyprowadzają się z domu rodziców, bądź też szybki powrót do domu rodzinnego po nieudanych debiutach w dorosłych rolach (Appelt & Wojciechowska, 2016, s. 118). Młodzież relatywnie długo zamieszkuje pod wspólnym dachem z rodzicami. Powodami pozostania w domach rodzinnych są często kwestie ekonomiczne, m.in. wysokie koszty najmu mieszkania czy utrzymania. Ważnym powodem są też więzi z bliskimi, przywiązanie do rodziny.

Tematyka związków w życiu młodzieży akademickiej również znajduje swoje odniesienie w badaniach. Dane z badań *Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011* wskazują, że średnia wieku zawierania związków małżeńskich dla mężczyzn wynosiła 29 lat, a dla kobiet 27. 27,2% społeczeństwa polskiego w wieku 15 lat i więcej to kawalerowie i panny (*Raport z wyników...*, 2012, s. 55–57).

Z badań Katz i Beach, na które powołuje się Trempała, wynika, że młodzi dorośli będący w intymnych, romantycznych związkach, są szczęśliwsi od osób samotnych. Warte uwagi są też badania Wróblewskiej, w których młodzież akademicka oceniała modele miłości. Kobiety wybierały miłość partnerską (intymność, zobowiązanie, bez namiętności) oraz doskonałą (intymność, zobowiązanie, namiętność). Mężczyźni preferowali miłość romantyczną (miłość bez zobowiązań, opartą na intymności i namiętności) oraz miłość doskonałą (Trempała, 2011, s. 295).

Na podstawie zaprezentowanych wyników badań można dostrzec, że młodzież akademicka późno rozpoczyna proces stawiania się autonomiczną jednostką. Osoby studiujące relatywnie długo zamieszkujeją w domu rodzinnym, późno zawierają

związki małżeńskie. Przedstawione dane różnią się od zadań stawianych w większości koncepcji rozwojowych. Zjawisko to opisał w roku 2000 Jeffrey J. Arnett, nazywając je *emerging adulthood*, czyli „stającą się dorosłością” lub „wschodzącą dorosłością”. Koncepcja odnosi się do odejścia od rytualnej formy wchodzenia w dorosłość; próg dorosłości zostaje rozmyty. Dotychczas średnia wieku wkroczenia w związki małżeńskie wynosiła 21/23 lata, a obecnie wzrosła do 25/27 lat. Posiadanie dziecka, co do wieku, kształtuje się w podobny sposób. Dominuje tendencja koncentracji na sobie, która przejawia się poprzez przesuwanie ról i zadań podejmowanych przez jednostki w czasie jako etap pomiędzy zakończonym już okresem dojrzewania a osiągnięciem stabilności dorosłości (Arnett, 2000, s. 268–269). Poruszane przez Arnetta wątki znajdują odzwierciedlenie w prezentowanych badaniach. Widoczna jest tendencja odraczania wejścia w dorosłość. Młodzi ludzie coraz później wyprowadzają się z domów rodzinnych, proces usamodzielnienia się ulega znacznemu wydłużeniu.

Analiza wyników badań własnych

Za cel badań przyjęto ukazanie sposobów korzystania z Internetu przez młodzież akademicką w relacjach z rodziną oraz partnerem/partnerką, biorąc pod uwagę integrację, izolację oraz indywidualizm. W badaniu wzięło udział 173 studentów (90,1% kobiet i 9,9% mężczyzn) Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Wszyscy studenci poddani badaniu korzystają z Internetu, który wykorzystywany jest przez nich do różnych celów – informacyjnych, edukacyjnych, rozrywkowych. Wielu studentów korzysta z portali społecznościowych. Największą popularnością cieszy się Facebook (97,1%), Instagram (88,9%), Snapchat (55%), TikTok (40,4%), Twitter (10,5%).

Student i Internet – odniesienia do rodziny

W tej części zostaną zaprezentowane sytuacje rodzinne badanych studentów, formy kontaktu, z jakich korzysta młodzież akademicka w relacji z bliskimi, oraz sposoby spędzania czasu z rodziną przy użyciu Internetu.

Najbliższą rodzinę uczestników badania stanowią matka (91,9%), ojciec (78,6%) oraz rodzeństwo (71,7%). Pozostałe osoby to: dziadkowie, małżonkowie/żony, partnerzy/partnerki, osoby z rodziny niespokrewnionej, tj. ojczym, macocha i inni.

Kontakt z bliskimi może przebiegać różnie – jedni mają potrzebę codziennej komunikacji, spotkania, rozmowy, inni robią to raz w tygodniu, kilka razy w miesiącu bądź rzadziej. Formy kontaktu również są rozmaite – kontakt fizyczny, tele-

foniczny, internetowy. Wybierany sposób z pewnością zależy od odległości, jaka jest między osobami, ale też technicznych możliwości czy zwykłych preferencji. Badana młodzież najczęściej kontaktuje się z bliskimi codziennie – 76,9%, 15% studentów 2–3 razy w tygodniu, 5,8% raz w tygodniu, a 2,3% 2–3 razy w miesiącu. Codzienny kontakt zdaje się być nieunikniony w przypadku większości osób wybierających tę odpowiedź, gdyż 57,9% uczestników badania przyznało, że obecnie mieszka w domu rodzinnym. Młodzież została zapytana o najczęstszą formę kontaktu z najbliższą rodziną. Wśród młodzieży zamieszkującej w domu rodzinnym kontakt fizyczny był najbardziej popularny, chociaż 14,5% z tych osób wybrało łączność telefoniczną. Osoby zamieszkujące poza domem rodzinnym najczęściej wybierały: kontakt telefoniczny (46,4%), kontakt fizyczny – spotkanie (32,2%), kontakt internetowy (21,4%).

Studentom zostało postawione pytanie o najlepszą i najgorszą formę kontaktu z najbliższą rodziną. Przy wyborze najlepszej formy zdecydowana większość wskazała kontakt fizyczny (84,5%), dalej kontakt telefoniczny (10,5%), a 5% respondentów wybrało komunikację internetową. Studenci, którzy wskazali kontakt fizyczny, argumentowali swoją wypowiedź w następujący sposób: *Zalety spotkań są znaczące ponieważ nic nie zastąpi nam kontaktu z rodzicem; Kontakt fizyczny – najbardziej zacieśnia więzi i dba o relacje; Uważam, że najlepszą z wymienionych form kontaktu jest kontakt fizyczny – spotkanie, ponieważ pozwala on na budowanie i pogłębianie relacji i więzi między ludźmi. Człowiek rozpozna emocje drugiej osoby czego nie zobaczy się poprzez telefon czy Internet. Kontakt fizyczny buduje pewność siebie, a także pozwala nam poczuć, że nie jesteśmy sami; Kontakt telefoniczny jest super, bo w dobie pandemii można się porozumieć z tymi, którzy są daleko, jednak kontakt na żywo jest oczywiście najlepszy, ponieważ możemy poczuć bliskość z rodziną, porozmawiać dłużej i „efektywniej”, dodatkowo pomaga to utrzymać więź, a jednak rozmowa przez telefon tworzy pewien dystans.* W odpowiedziach uczestników badania dominowały argumenty odnoszące się do tego, iż fizyczne spotkanie sprzyja budowaniu więzi, można zobaczyć reakcje emocjonalne innych, dotknąć kogoś, przytulić się. Wielu studentów zauważyło, że nic nie jest w stanie zastąpić kontaktu fizycznego, a dzieląc wspólne chwile, można oddać się wielu aktywnościom. Studenci wybierający jako najlepszą formę kontaktu komunikację telefoniczną odnosili się do jej szybkości i łatwości. Kontakt ceniony jest za brak ograniczeń, możliwość nawiązania rozmowy w każdej chwili. Podobnie jak Internet, który według studentów jest szybką i prostą formą komunikacji.

Studenci wskazywali również najgorszą formę kontaktu z rodziną. Najmniej dogodną formą okazała się rozmowa za pośrednictwem Internetu (48,7%), następnie wskazano kontakt telefoniczny (39,1%) i kontakt fizyczny (4,2%). Pozostałe

osoby nie miały zdania bądź uważały, że nie ma czegoś takiego jak najgorsza forma kontaktu. Młodzież, która uważała, że Internet jest najgorszą formą kontaktu, argumentowała swoje wybory w następujący sposób: *Kontakt internetowy – najmniej zrozumiała forma kontaktu pod względem emocji; Internet – często opiera się na pisaniu wiadomości i używaniu emotikon przez co nie wiemy czy emocje te są prawdziwe. Podczas pisania pewne fakty możemy pominąć nawet celowo, bo mamy więcej czasu na przemyślenie napisania wiadomości, a z rozmowy wynikłoby to automatycznie i wyszło samo z siebie; kontakt internetowy – jeśli są to wiadomości przez przykładowo komunikatory typu Messenger kontakt jest powierzchowny i utrudniony.* Kontakt internetowy jest najgorszy z uwagi na problemy techniczne, brak odpowiedniej łączności, brak umiejętności obsługi Internetu przez rodziców. W tym miejscu warto zaznaczyć, że nie wszyscy członkowie rodziny korzystają z sieci. Studenci, wskazując członków rodziny, którzy korzystają z sieci, wymienili: matkę (83,2%), ojca (67,6%), rodzeństwo (76,3%). Ponadto kontakt za pośrednictwem sieci uważany jest za najgorszy z uwagi na brak mimiki, gestów, które zastępowane są emotikonami, które mogą być różnie rozumiane. Trudnością jest również brak optymalnego połączenia sieciowego. Należy dodać, że wielu studentów wskazało, iż kontakt internetowy jest najgorszy w przypadku, gdy rozmowa odnosi się tylko do formy pisemnej, natomiast wideorozmowy są lubiane i uważane za korzystną formę komunikacji.

Kontakt telefoniczny jest najmniej aprobowany z uwagi na zakłócenia sieci, brak wizualnej rozmowy, niemożliwość zobaczenia rozmówcy, co wiąże się z trudnością okazania uczuć i emocji, często trudno znaleźć czas na rozmowę, kontakt jest niewystarczający. Jednak należy dodać, że studenci wielokrotnie dostrzegali, że pośrednie formy kontaktu nie są złe, są dobrą alternatywą w przypadku niemożności spotkania fizycznego. Niewielu respondentów podało jako najgorszą formę spotkanie fizyczne. Osoby, które dokonały takiego wyboru, głównie odnosiły się do problemów technicznych oraz nieprzyjemnych rozmów z bliskimi i wykazały się niechęcią do takich spotkań.

Pomimo że kontakt internetowy nie należy do najlepszych form komunikacji, to studenci piszą za pośrednictwem Internetu z członkami najbliższej rodziny. Największą grupę osób (41%) stanowią osoby piszące 2–3 razy w tygodniu, 31,2% studentów pisze codziennie, 9,8% raz w tygodniu, 8,7% mniej niż raz w miesiącu, 5,8% 2–3 razy w miesiącu, a 3,5% osób nigdy nie korzystało z takiej formy rozmowy. Największymi zaletami wymieniać wiadomości tekstowych jest możliwość kontaktu o dowolnym czasie (88,4%) oraz natychmiastowość kontaktu (69,8%). Wadami takiej formy rozmów są głównie: brak mowy ciała, gestykulacji, głosu – co utrudnia zrozumienie treści (84,3%), a poprzez wysyłanie wiadomości teks-

towych nie jest łatwo rozmawiać o wielu sprawach (57%). Studenci zauważyli, że wadą pisania wiadomości tekstowych jest również oczekiwanie na odpowiedź (55,2%) oraz fakt, że przesłane treści są często niezrozumiałe (48,8%). Respondenci najczęściej kontaktują się z najbliższą rodziną za pośrednictwa komunikatora/chatu w następujących sytuacjach: codzienne bieżące sprawy (82,6%), przesyłanie sobie materiałów znalezionych w sieci (59,3%) przesyłanie fotografii (56,4%), relacjonowanie dnia (37,8%).

Oczywiste jest, że podczas wirtualnych konwersacji pomiędzy rozmówcami może dojść do konfliktów. Studenci zostali zapytani o zalety i wady rozwiązywania sporów w sieci. Największą zaletą, zdaniem respondentów, jest możliwość przemyślenia i odpowiedzenia rozmówcy w innym czasie (76,9%). Natomiast jako wadę studenci najczęściej wybierali trudność w dojściu do porozumienia z uwagi na brak fizyczności (63%). Co ważne, badani studenci zarówno jako wadę, jak i zaletę podali, że w kontakcie w formie pisemnej brakuje emocji/tonu głosu/mowy ciała, przez to z jednej strony konflikt wydaje się być ostrzejszy i mało zrozumiały (63,4%), z drugiej zaś strony może być on z tych samych powodów łagodniejszy (23,7%). 75,7% badanych studentów nigdy nie uczestniczyło w sytuacjach konfliktowych z najbliższą rodziną za pośrednictwem sieci. Pozostałe osoby (24,3%) miały takie przeżycia. Znaczna większość uczestników badania to zwolennicy rozwiązywania konfliktów w sytuacji realnej – 94,7%.

Na co dzień studenci wykonują wiele czynności za pośrednictwem sieci, niektóre wykonywane są samodzielnie lub razem z innymi osobami. Respondentom zadano pytanie wielokrotnego wyboru: „Jakie czynności za pośrednictwem sieci wykonuje Pan/Pani wspólnie z najbliższą rodziną, będąc daleko od niej?”. Rozkład odpowiedzi kształtował się następująco: wysyłanie wiadomości tekstowych/rozmowy wideo (89%), wykonywanie przelewów bankowych (75,6%), robienie zakupów online (33,1%), granie w gry (14%). W przypadku kontaktu realnego z najbliższą rodziną 90,2% studentów odpowiedziało, że podczas takich spotkań wspólnie korzystają z sieci. Najczęściej wykonywane wspólnie czynności z bliskimi to: oglądanie filmów (85,9%), robienie zakupów (64,1%), słuchanie muzyki (49,4%), przeglądanie stron internetowych (44,7%), przeglądanie portali społecznościowych (44,1%).

Studenci zostali zapytani również o to, czy w przypadku realnych spotkań z najbliższą rodziną i wspólnie spędzanego czasu członkowie rodziny korzystają z Internetu indywidualnie (dla własnych potrzeb) – 93,6% odpowiedziało twierdząco. Czas, jaki studenci poświęcają każdego dnia na serfowanie to 1–2 godziny (77,4%), 3–5 godzin (20,8%), ponad 6 godzin (1,8%). Internet wykorzystywany jest wtedy do: przeglądania portali społecznościowych (73,4%), przeglądania stron

internetowych (64,5%), rozmawiania ze znajomymi (59,2%), robienia zakupów (45,6%), oglądania filmów (41,4%), słuchania muzyki (40,2%).

Student i Internet – odniesienia do związków partnerskich

Podobnie jak w przypadku rodziny, osoby badane będące w związkach również wybierały najlepsze i najgorsze formy kontaktu z partnerem/partnerką. Studenci wskazali też najczęstsze formy spędzania czasu wolnego przy użyciu Internetu. Jego popularność sprawia, że również nawiązywanie nowych kontaktów odbywa się w sieci.

72,2% wszystkich uczestników badania to osoby będące w związku partnerskim. 32% studentów mieszka z partnerem/partnerką. 85,8% studentów kontaktuje się z partnerem/partnerką codziennie za pomocą Internetu, a co istotne – 67,5% osób mieszkających z partnerem/partnerką również korzysta z takiej formy komunikacji. Pomimo tak dużej popularności sieci i jej użyteczności studenci preferują kontakt fizyczny – spotkanie (95%), 3,3% studentów wybiera kontakt internetowy, a 1,7% kontakt telefoniczny. Spośród możliwych form komunikacji studenci wybrali najlepszą oraz najgorszą, uzasadniając swoją odpowiedź.

Fizyczne spotkanie zostało wskazane przez uczestników badania jako najlepsza forma kontaktu. Podobnie jak w przypadku relacji rodzinnych, studenci zwrócili uwagę na kilka kwestii związanych m.in. z cielesnością, emocjami, mową ciała: *wspólne spędzanie czasu na różne sposoby, pogłębianie więzi dzięki spotkaniom fizycznym, skuteczne rozwiązywanie konfliktów; dzięki kontaktowi fizycznemu można w przepiękny sposób okazywać swoje uczucia i miłość; Kontakt fizyczny, mieszkamy razem, więc jest najczęstszy, ale przy tym można normalnie i spokojnie porozmawiać, powymieniać się doświadczeniami i emocjami z przebytego dnia, powiedzieć o tym, co nas nurtuje, często są poważne tematy, o których rozmawiamy wprost, Internet tego nie zastąpi, kontakt telefoniczny również.* Kontakt fizyczny jest ceniony za możliwość dostrzegania emocji, nastroju partnera/partnerki. Spotkanie daje poczucie bliskości, wyrażania miłości. Rozmowy są ciekawsze, spotkanie zaspokaja potrzebę fizycznej bliskości, można aktywnie spędzić czas.

Studenci, wybierając najgorszą formę kontaktu, wskazali łączność telefoniczną (47,7%) oraz internetową (39,4%). Warto przytoczyć kilka odpowiedzi uczestników badania, które wskazują na fakt, że kontakt telefoniczny nie jest przez studentów aprobowany: *trudności w rozwiązywaniu konfliktów, które przez tę formę kontaktu zazwyczaj się pogłębiają. Trudności w tworzeniu głębokich relacji; telefoniczny – wymaga specjalnie wygospodarowanego czasu (trudno jest robić coś innego w tym momencie) i jest presja, że skoro wykonuje się telefon to trzeba rozmawiać i głupio jest milczeć; Kontakt telefoniczny – nie zawsze mamy czas, by porozmawiać*

dłużej przez telefon, przez co rozmowy często są urywane w połowie tematu, nie zdążymy go dokończyć; kontakt telefoniczny – nie możemy się nawet zobaczyć przez kamerkę, nie zobaczymy gestykulacji ani mimiki twarzy, nie zobaczymy się fizycznie. Kontakt telefoniczny nie jest tak uznawany jak spotkanie fizyczne z uwagi na brak czasu na rozmowę, trudności w przekazaniu informacji i zrozumieniu ich. Rozmówcy mogą mieć własną interpretację, którą trudno wytłumaczyć. Przede wszystkim brak możliwości zobaczenia rozmówcy, fizycznego spotkania, brak dotyku to największe wady takiej formy komunikacji.

Łączność internetowa została uznana za równie nieatrakcyjną formę komunikacji; studenci argumentowali ten fakt w następujący sposób: *Kontakt internetowy, ponieważ pomimo łatwiejszego kontaktu, niż telefoniczny, to jednak w przypadku, np. krótkich związków i kontaktu przez internet, głównie młodzież może mieć wygórowane oczekiwania, chociażby może chce lub żądać od drugiej połówki jakichś prywatnych zdjęć, innych zwierzeń, a w internecie wszystko zostaje. Poza tym związki przez internet, to ciągle ślęczenie w internecie, czyt. przy telefonie głównie; Internetowy, bo czasami długo trzeba czekać na odpowiedź. Oboje preferujemy telefon (nawet gdy używamy internetowego portalu, to wysyłamy sobie w nim wiadomości głosowe lub dzwonimy); poprzez kontakt internetowy trudniej nam się dogadać, często dochodzi do nieporozumień. Rozmowy w sieci są niezadowolające ze względu na brak fizyczności, niemożliwość usłyszenia tonu głosu, brak dostrzeżenia prawdziwych emocji. Ponadto rozmówcy długo oczekują na odpowiedź, co może utrudniać komunikację. Wiadomości pisane są pozbawione emocji, bywają trudne do zrozumienia, są również niewystarczające, lakoniczne i płytkie. Związki opierające się na kontakcie wirtualnym mogą wiązać się z ograniczeniem w okazywaniu intymności w sieci, co jest dla niektórych trudne do akceptacji.*

Warto odnieść się do tematyki rozmów internetowych wśród par. 95,8% respondentów odpowiedziało, że kontaktuje się z partnerem/partnerką za pośrednictwem komunikatora/chatu w sprawach codziennych, bieżących. Wśród nich: 80,7% relacjonuje dzień, 73,9% przesyła materiały znalezione w sieci, 62,2% przesyła swoje fotografie. Niektóre pary decydują się na intymne relacje w sieci, 39,5% respondentów korzystało z sekstingu, 79,2% z nich robiło to kilkukrotnie.

Internet to również przestrzeń do zawierania nowych znajomości, coraz bardziej popularne są wirtualne kontakty. Ludzie poznają się w sieci na forach dotyczących wspólnych zainteresowań, przynależą do grup studenckich na portalach społecznościowych. Popularne jest również korzystanie z platform/portali/aplikacji randkowych. 53% respondentów korzystało z portali randkowych, miejsc w sieci, gdzie można poznać partnera/partnerkę. Najbardziej popularną aplikacją wśród studentów jest Tinder (80%), 67,4% korzystających z formy poznawania

partnera/partnerki online używała Tindera kilkakrotnie, 28,3% raz w życiu, a 4,3% badanych jest stałymi użytkownikami tej aplikacji. Relacje w sieci w niej pozostają lub zostają przeniesione z *virtual* do *real*. Studentom zostało postawione pytanie: „Jeżeli korzystał/ła Pan/Pani z możliwości poznania osoby w sieci, jak często dochodziło do spotkania fizycznego z drugą osobą?”. Wymienione odpowiedzi wskazują, że 1/3 osób nigdy nie spotkała się z osobą poznaną z sieci: 33,7% – wcale, 26,9% – bardzo rzadko, 21,2% – rzadko, 9,6% – często, 8,7% – bardzo często. Należy dodać, że 39,1% osób korzystających z form poznawania partnerek/partnerów w sieci było z taką osobą w związku partnerskim. Pomimo popularności poznawania osób w Internecie studenci niemal jednoznacznie odpowiedzieli, że preferują poznanie nowego partnera/partnerki w formie fizycznej – spotkania (90,7%). Jednak zdaniem 46,2% młodzieży Internet sprzyja nawiązaniu relacji, a według 12,2% osób nie jest to sprzyjająca forma. Największymi zaletami poznawania osób w sieci jest możliwość poznania ludzi z innych części kraju/świata (75%), Internet ułatwia nawiązywanie pierwszego kontaktu (70%), można korzystać z tej komunikacji o dowolnej porze (45%), taka forma kontaktu dodaje odwagi (35%). Wadami poznania innych osób w sieci, zdaniem respondentów, jest możliwość stania się ofiarą oszustwa (92,4%), kontakt z drugą osobą może nagle ustać (70,7%), jest wiele krótkotrwałych znajomości (66,2%), występuje poczucie zawstydzenia (5,1%).

Zgromadzone dane potwierdzają użyteczność Internetu w wielu codziennych czynnościach. Wspólnie spędzany czas z bliskimi często odbywa się w sieci, są tego różne powody. Jednak przy wyborze możliwości kontaktu studenci znaczącą większością uznają, że kontakt fizyczny jest najlepszy. Mając na uwadze powyższe wyniki badań, warto dokonać ich interpretacji w odniesieniu do trzech kategorii jakimi są: integracja, izolacja oraz indywidualizm.

Zakończenie

Przedstawione wyniki badań jasno wskazują na użyteczność Internetu w relacji młodzieży akademickiej z rodziną oraz partnerem/partnerką. Co ważne, młodzież mimo powszechności sieci preferuje spotkania realne niż wirtualną formę kontaktu. Choć ta, zdaniem studentów, jest również interesująca. Korzystanie z sieci jest dobrą alternatywą w przypadku braku możliwości spotkania twarzą w twarz. Internet jest również wykorzystywany podczas wspólnych spotkań. Za pomocą sieci studenci, wraz z bliskimi, oglądają filmy, słuchają muzyki, ale również indywidualnie korzystają z Internetu dla własnych potrzeb. Zatem globalna sieć komputerowa towarzyszy młodzieży codziennie, jest zarówno alternatywą, jak i formą

wspólnego spędzania czasu. W związku z przygotowywaną przeze mnie dysertacją doktorską chciałabym odnieść się do trzech interesujących mnie kategorii, jakimi są: integracja, izolacja oraz indywidualizm w omawianym kontekście.

Podstawową funkcją rodziny, jak zaznacza Adamski, jest integracja, która dokonuje się poprzez akty opieki, pomocy, opierające się na przekonaniu o biologicznej łączności, tradycji rodzinnej oraz społecznej (Adamski, 2002, s. 290). Integracja w rodzinie ma miejsce w trakcie spotkań, rozmów, wspólnie spędzanego czasu. Często narzędziem integracji staje się Internet (podobnie jak telefon), gdyż członkowie rodziny, np. oddaleni od siebie, mogą porozmawiać za pośrednictwem sieci, co z pewnością zacieśnia więzi. Studenci jasno wskazali, że za pomocą Internetu wykonują z rodziną wspólnie różne czynności, będąc z dala od siebie, jak i podczas fizycznych spotkań. Młodzież, wybierając najlepszą formę kontaktu z bliskimi, wskazała kontakt fizyczny, ponieważ zespała on jednostki, sprzyja budowaniu więzi. Niewielu było studentów, którzy uznali tę formę za najgorszą. To ewidentnie kontakt fizyczny w relacji z rodziną pełni integracyjną funkcję. Forma komunikacji telefonicznej lub internetowej może być jego dopełnieniem lub alternatywą, gdy osoby są z dala od siebie. Wejście w związek intymny jest pewną formą integracji między dwojgiem ludzi. Jak zaznacza Erikson, moment życia, w jakim znajduje się młodzież, cechuje się dążeniem do pozyskania miłości; jeśli nie zostanie ona osiągnięta, człowiek zdany jest na samotnictwo. Jednostka na tym etapie powinna zawierać bliskie więzi (Erikson, 2012, s. 43). Zatem istotną sytuacją integrującą jednostki jest wchodzenie w związki. Studenci, podobnie jak w przypadku kontaktów rodzinnych, preferują spotkania fizyczne również z partnerem/partnerką. To spotkania pogłębiają więzi, dają możliwość spokojnej rozmowy, można wspólnie aktywnie spędzić czas. Osoby zdane na związki na odległość cenią sobie kontakt wirtualny, integruje on parę, jest dobrą alternatywą utrzymania kontaktu. Kwestia integracji pojawia się również w przypadku zawierania nowych znajomości. Niemal połowa badanych korzysta/ła z form poznania innych osób w sieci. Internet w tym wypadku pełni funkcję integrującą członków sieci ze sobą. Jednostki poznają się w przestrzeni wirtualnej, przenoszą spotkania do życia realnego, niemal 40% osób, które poznały inną osobę w sieci, były ze sobą w związku. Jasno z tego wynika, że Internet przyczynia się do integracji jednostek, ale najczęściej wybraną formą spotkań są fizyczne relacje.

Izolacja w rodzinie może polegać na odejściu z domu rodzinnego, wyprowadzce. Wiąże się z uzyskiwaniem własnej autonomii, jest to proces naturalny. Izolacja jednostki może też mieć miejsce, gdy młody człowiek nie wykształca cech przypadających na jego okres rozwoju. Poprzez izolację w tym kontekście można rozumieć np. odrzucanie pozyskania autonomii, zbyt silne przywiązanie do rodziny. Nieprze-

strzeżenie standardów również skutkuje izolacją, która zarazem może być wyrazem indywidualizmu. Zwracając uwagę na rolę Internetu i budowania w nim więzi rodzinnej, można stwierdzić, że poprzez rozmowy, wspólnie spędzany czas z rodziną przy wykorzystaniu sieci kontakt ten zespała jednostki. Zarazem może sprzyjać izolacji od fizyczności w przypadku, gdy możliwości realnych spotkań są przekładane na wirtualne kontakty. Jednak badani studenci jasno wskazali, że są zwolennikami spotkań fizycznych i takie najczęściej wybierają. Co więcej, to Internet jest uważany za najgorszą formę komunikacji. Często uznawaną za nie do końca prawdziwą – rozmowy mogą przebiegać inaczej niż podczas realnych spotkań. Wiadomości tekstowe są często niepełne, nie są spontaniczne, pojawia się trudność w zrozumieniu treści. Można stwierdzić, że Internet nie jest w stanie zastąpić kontaktu fizycznego, jest izolacją od rzeczywistych spotkań, spontanicznych rozmów.

Odnosząc się do kwestii związków partnerskich, Erikson jako główną cechę wczesnej dorosłości podał nawiązanie intymnych relacji, a za cechę niepożądaną uznał unikanie intymności (Erikson, 2000, s. 274–277). Zatem izolacją jest już samo unikanie poznawania ludzi, a także lęk związany z wejściem w intymną relację. Integracja za pomocą sieci to często poznawanie się ludzi na portalach randkowych, które jednak w wielu przypadkach nie skutkuje przeniesieniem znajomości do świata realnego. Zatem relacje wirtualne stroniące od fizyczności, od spotkań twarzą w twarz, mogą być wyrazem izolacji.

Młodzież akademicka to najczęściej osoby pomiędzy 19 a 25 rokiem życia, które znajdują się w bardzo dynamicznym momencie swojego rozwoju. W tym okresie, jak wskazuje Levinson, następuje uniezależnienie się od rodziców, poszukiwanie własnych planów i aspiracji (Malim & Birch, 1998, s. 546). Człowiek powinien stać się autonomiczną jednostką. W tym okresie wskazana jest autonomizacja, przyjęcie własnej ścieżki życia, będącej wyrazem indywidualizmu. Z drugiej strony zmiany, jakie można dostrzec w obecnym pokoleniu młodych dorosłych, ich późne opuszczanie domu rodzinnego będące wyrazem indywidualizmu, jest cechą charakterystyczną dla współczesnego społeczeństwa. Indywidualizm w kontekście związków partnerskich może być postrzegany jako budowanie związku opartego na własnych wartościach, pomysłach, ideach. Wyrazem indywidualizmu, jako pewnego trendu, innego niż dotychczas, jest poszukiwanie partnera/partnerki w sieci.

Trzy kategorie, integracja, izolacja i indywidualizm wzajemnie się uzupełniają. Sposób korzystania z Internetu jest ciekawą egzemplifikacją ich przejawów w życiu studenta. Omawiane kategorie widoczne są w kręgach rodzinnych, partnerskich, ale również w odniesieniu do samego studiowania. Młodzież korzystająca w swej edukacji z Internetu doświadczyć może sytuacji integracyjnych, indywidualistycznych oraz izolacyjnych.

Bibliografia

- Adamski, F. (2002). *Rodzina, wymiar społeczno-kulturowy*. Wydawnictwo Petrus.
- Appelt, K., & Wojciechowska, J. (2016). Zmiany społeczno-kulturowe jako kontekst wkraczania w dorosłość. W: A.I. Brzezińska, W. Syska (red.), *Ścieżki wkraczania w dorosłość* (s. 105–128). Wydawnictwo naukowe Wydziału Nauk Społecznych UAM.
- Arnett, J.J. (2000). High hopes in a grim world Emerging Adults' Views of Their Futures and „Generation X”. *YOUTH & SOCIETY*, 31(3), 267–286. http://jeffreymarnett.com/articles/ARNETT_high_hopes_in_a_grim_world.pdf
- Bee, H. (2004). *Psychologia rozwoju człowieka* (A. Wojciechowski, tłum.). Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Brzezińska, A.I., Appelt, K., & Ziółkowska, B. (2015). *Psychologia rozwoju człowieka*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Erikson, E.H. (2000). *Dzieciństwo i społeczeństwo* (P. Hejmej, tłum.). Dom Wydawniczy Rebis.
- Erikson, E.H. (2004). *Tożsamość a cykl życia* (M. Żywicki, tłum.). Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Erikson, E.H. (2012). *Dopełniony cykl życia* (C. Matkowski, tłum.). Wydawnictwo HELION.
- Filipiak, M. (2009). Młodzież – próba definicji. W: G.E. Kwiatkowska, M. Filipiak (red.), *Psychologiczne i społeczne dylematy młodzieży XXI wieku* (s. 13–17). Wydawnictwo UMCS.
- Garba, E. (2016). Wczesna dorosłość. W: J. Trempała (red.), *Psychologia rozwoju człowieka. Podręcznik akademicki* (s. 287–312). Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Herbst, M., & Sobotka, A. (2014). *Mobilność społeczna i przestrzenna w kontekście wyborów edukacyjnych. Raport z badania*. Instytut Badań Edukacyjnych. <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/raporty/212-raport-z-badania/mobilnosc-spoleczna-i-przestrzenna-w-kontekscie-wyborow-edukacyjnych/1169-mobilnosc-spoleczna-i-przestrzenna-w-kontekscie-wyborow-edukacyjnych-raport-z-badania.html>
- Malim, T., & Birch, A. (1998) *Introduccory psychology*. Bloomsbury Publishing PLC
- Raport z wyników. *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*. (2012). Główny Urząd Statystyczny. https://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/lud_raport_z_wynikow_NSP2011.pdf
- Share of Young adults aged 18–34 living with their parents by age and sex – EU-SILC survey*. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_lvps08/default_/table?lang=en
- Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.* (2020). Główny Urząd Statystyczny. https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5497/1/14/1/spoleczenstwo_informacyjne_w_polsce_w_2020_r..pdf
- Trempała, J. (red.). (2011). *Psychologia rozwoju człowieka. Podręcznik akademicki*. Wydawnictwo Naukowe PWN.